

KANUNÎ SULTAN SÜLEYMAN'IN MACARİSTAN VE AVRUPA SİYASETİNİN SEBEP VE ÂMİLLERİ, GEÇİRDİĞİ SAFHALAR

M. TAYYİB GÖKBİLGİN

Kanunî Sultan Süleyman devri fütuhâtı, İmparatorluğun bütün hayatı boyunca geniş bir ölçü ve çapta olmuş, hemen hemen en geniş hudutlarına ulaşmıştır.

Bu büyük Osmanlı Hükümdarı da, büyük dedesi gibi, daha çok Batı siyaseti takip etmiş ve fütuhâtının, gazâlarının çoğu Macaristan'da, Orta Avrupa'da ve Avusturya'ya, dolayısıyla Mukaddes Roma Cermen İmparatorluğuna karşı olduğu düşünülürse (1521 Belgrat, 1526 Mohaç, 1529 Viyana, 1532 Alman, 1538 Boğdan, 1541 Budin, 1543 Estergom, 1566 Szigetvar) ve yine iki tanesinin de Batı siyaseti ile sıkı alâkası hesaplanırsa (1522 Rodos ve 1537 Korfo), Kanunî Sultan Süleyman devrinin bu istikametteki çabalarının, siyasi hedeflerinin büyük önemi kendiliğinden anlaşılır. Onun sadece üç seferi Şarka müteveccih olmuştur.

O halde, Osmanlı devletinin Kanunî Sultan Süleyman devrindeki Orta Avrupa siyasetinin nedenlerini ve faktörlerini araştırmak, tahta çıkar çıkmaz Macar Krallığının elindeki mühim stratejik mevki, Belgrad'ı ele geçirmek istemesinin, hayatının son demlerinde de, büyük zahmet ve fedakârlıkları göz önüne alarak, bunlara katlanarak, yine bu istikamette sefere çıkmasının ve böylece devletinin emniyetini garanti altına almak isteğinin sebeplerini bilmek büyük bir ehemmiyet taşımaktadır.

Osmanlı tarihinde geçen hükümdarların genel siyasetini etkilemek hususunda – hiç değilse ilk zamanlarda – bir ananenin mevcudiyetine işaret etmek gerekir. Meselâ, Yıldırım Bayezid'in, babası birinci Murad'ın Balkan siyasetine tevâtüs etmesi ve bunu daha mükemmel bir şekilde gerçekleştirmeye gayret göstermesi, Fatih Sultan Mehmed'in, babası ikinci Murad'ın Bizans'a karşı takip ettiği umumî siyaseti benimsemesi ve saltanatı eline alır almaz bütün gay-

retlerini bu istikamete tevcih etmesi bu konuda ileri sürülebilecek delillerdir.

Acaba Kanunî Sultan Süleyman da böyle bir siyasete tevarüs etmiş midir? 46 senelik saltanatı devrinin pek çok askerî ve siyasi olayları, bu yüzden mi, bu sahada cereyan eylemiştir?

Yavuz Sultan Selim'in Doğu ve Güney siyasetlerini bildiğimiz ve bütün enerjisini bu istikametlerde harcadığını gördüğümüz için, bu sorulara derhal müspet cevap vermek imkânı yoktur. Ancak, devlet adamlarında, teşkilâtında ve bilhassa İmparatorluğun umumî gidişinde her zaman ağırlığını hissettiren Rumeli ve Balkanlar yöneticilerinde, hudut kumandanlarında ve uç beylerinde bu istikamette bir arzu ve iştihak, bir özlem vardı ki, genç Padişah tahta çıkınca bu atmosfer içinde kendini hissetti, o havayı teneffüs etti.

Bu ihtiyaç ve özlemi dile getiren şu olay ve rivayet çok mânalıdır:

Yavuz Sultan Selim, seferinden dönüşte bir gece Sadrazam Pîrî Paşayı çağırır ve ona, hasbihal esnasında Safevî Hükümdarı Şah İsmail'e ne yapmak lâzım geldiğini sorar. Paşa cevap vermez ve nihayet ısrar edince, "Padişahım, açık konuşsam kızmaz mısınız?" diye cevap verir ve ondan teminat aldıktan sonra da der ki "Batı devletleri karadan, Rodos Şövalyeleri denizden nüfuzumuzu kırmakta ve menfaatlerimize darbe indirmekte iken Çaldıran firarisine ehemmiyet vermenize mâna veremiyorum." Yavuz Sultan Selim buna şu cevabı vermiştir: "onlar donanma kuvvetiyle Avrupa'ya hâkim olmuşlardır, sen şu zamana kadar bu hususta bir gayret göstermedin. Mademki mücadeleyle ve savaşı Batıya çevirmek istiyorsun, ben de senden mükemmel bir donanma isterim".

Bu rivayetin tarihi gerçeğe tam mânasiyle uygunluğu tartışma konusu olsa bile, Osmanlı cemiyetinde o zaman hâkim olan bir zihniyeti belirtmesi bakımından önemlidir. Nitekim, İmparatorluk, kendisini henüz denizde yeter derecede kuvvetli hissetmemesine rağmen, karada sayılı bir kuvvettir ve Yavuz Sultan Selim de, saltanatının sonunda, bütün belirtilere göre, artık bir Batı siyaseti izlemeye karar vermiş ve harekete geçmiştir.

İşte Kanunî Sultan Süleyman böyle bir durumda, bu türlü şartlar altında Batı fütuhatını ve siyasetini devletin ilk hedefi olarak ele almış, hayatının sonuna kadar da, bazı kısa devreler hariç, bundan ayrılmamıştır. Bu türlü umumî ihtiyaç ve temayüller dışında, her fetih hareketinin, her askerî olayın zahiri bir sebebi de olmuştur.

Nitekim Macaris
cuttur: Padişahın
gönderilen Behra
talebine" gitmek
diğini söylemekte
(Istvánffy, Kator
mer de, sonradan
fikre temayül ge
leri bu hâdisen
şartlarına ve iht
inisyatifini ellerin
yorlar, kaleler al

Sefer esnası
ve strateji hedefi

Burada bir
paratorluğun bu
sınıfı, Rumeli Uç
ken karşı tarafın
bulunduğu şart
hesaba katıyorlar

Buna tam k
bir ilgili ve soru
gönderilmiş bir t
uzaktan ve yakı
lâalar yürütülme

Filhakika, T
idi. Köylülerin
isyanından ve b
sene geçmişti. İ
güçlükleri yeneb
etnik ve kültüre
durumu, mali, a
ruz memleket iç
cisimin düşüncesi
millî kralı Ma
Macaristan'a yö
yapsa idiler Ma
bu işi siyasi kor

Nitekim Macaristan'a karşı açılan ilk seferde de böyle bir sebep mevcuttur: Padişahın cülûsunu haber vermek üzere Macar Kırâlı nezdine gönderilen Behram Çavuş tevkif edilmiştir. Âlt'ye göre, bu elçi "haraç talebine" gitmekte idi. Osmanlı tarihleri onun hapis ve tahkir edildiğini söylemekte müttefiktir. Orta Avrupa tarihçilerinden bazıları (Istvánffy, Katona) bu elçinin idam edildiğini de söylerler ki, Hammer de, sonradan cereyan eden türlü hâdiseleri gözöntüne alarak, bu fikre temayül göstermiştir. Diğer taraftan, uç beyleri, sancak beyleri bu hâdisenin vukuundan önce de sonra da, genel fütuhât şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak hareket serbestliğini, savaş inisyatifini ellerinde bulunduruyorlar, ufak, tefek fetihlerde bulunuyorlar, kaleler alıp, yığınak noktalarına önem veriyorlardı.

Sefer esnasında yapılan çeşitli harp meclislerinde beliren düşünce ve strateji hedefleri de böyle hareketleri zarurî kılıyordu.

Burada bir soru hatıra gelmektedir kendiliğinden! Acaba İmparatorluğun bu devirdeki siyasetinde ağırlığını hissettiren ümera sınıfı, Rumeli Uç ve Akıncı Beyleri fütuhât istikametini tayin ederlerken karşı tarafın, yani o zamanki Macar devlet ve cemiyetinin içinde bulunduğu şartları, imkânları, iç ve dış meselelerini, ihtilâflarını hesaba katıyorlar, buna vakıf bulunuyorlar mı idi?

Buna tam bir gönül rahathğı ile evet diyebiliriz. Zira, elimizde bir ilgili ve sorumlu idarî ve askerî şahsiyetlerden Divana, Padişaha gönderilmiş bir takım arzlar ve takrirler vardır ki, bunlarda bu konuya uzaktan ve yakından, bazen tam bir isabetle dokunulmakta ve mütalâalar yürütülmektedir.

Filhakika, Macar devlet ve cemiyeti bu sırada bir anarşi içinde idi. Köylülerin ve ezilen sınıfın feodallere ve hâkim sınıflara karşı isyanından ve bunların kanlı bir şekilde bastırılmasından ancak 6-7 sene geçmişti. İktidar gayet zayıf idi. Dış bir tehlike olmasa belki bu güçlükleri yenebileceklerdir. Zira, Macar devleti ve cemiyeti henüz etnik ve kültürel bir vahdet arzermekte idi. Bununla beraber, siyâsî durumu, malî, askerî ve sosyal zaafî o derecededir ki, küçük bir taarruz memleket için tehlikeli bir vaziyet yaratabilirdi. Bir Macar tarihçisinin düşüncesine göre (Szekfü) eğer vaktiyle 1490 da Macar millî kırâlı Matyaş'ın ölümünden sonra, İmparator Maksimiyen'in Macaristan'a yönelttiği taarruz hareketini, bu sırada onun torunları yapsa idiler Macaristan'ı kolaylıkla ele geçirebilirlerdi. Fakat onlar bu işi siyâsî kombinezonlarla sağlamak istemekte idiler ve Belgrad'a

karşı başarılı ve anı bir Osmanlı taarruzunu da bu sırada pek beklemiyorlardı. Yavuz Sultan Selim'in başka cephelerdeki geniş fütuhati esnasında Batı dünyası, bazı Batı tarihçilerinin ifadesiyle, rahat bir nefes almış ve onun halefinin de bu geniş İmparatorlğa sahip olmakla yetineceğini, yeni tebaasının idaresi ve refah hali ile meşgul olacağını ümit etmişlerdi. Bu bakımdan Belgrad seferi bütün Batı âlemi için adeta bir sürpriz teşkil etmişti; bunlara göre harekât süratle başarıya ulaşır, 30 Ağustos'ta Belgrad kalesine Türk bayrağı çekilir, ezanlar okunur, kaledeki hazine zaptolunur. Hülâsa bu iş ikmal olunmuş ve hedefe ulaşılmıştır.

Kanunî Sultan Süleyman'ın Macaristan ve Orta Avrupa siyasetinin plânlanmasında, hiç şüphesiz, en büyük olay ve faktörlerden biri İbrahim Paşa'nın şahsı ve onun uzun bir müddet İmparatorluğun kaderinde söz sahibi olması ve iktidarda bulunması olmuştur. Zekâ ve kabiliyeti genç hükümdar tarafından büyük bir takdir görerek en yüksek iktidar makamına, bütün hiyerarşiyi alt üst ederek, getirilen İbrahim Paşanın vatan ve menşei dolayısıyla Venediklilere ve dolayısıyla Fransız siyasetine temayül gösterdiğini, Habsburgların hegemonyasına ve siyasetine doğuştan karşı olduğunu kabul etmek pek hatalı olmasa gerektir. Venedik balyoslarının her zaman İbrahim Paşa nezdinde itibar görmeleri ve balyosların ona daima güven beslediklerini hükümetlerine bildirmeleri bunun bir delili sayılabilir. Zaten, Venedik'in asır başından itibaren izlediği genel siyaset şöyle özetlenebilir:

Macaristan'ın Osmanlıları meşgul etmesi ehemmiyeti haiz değildi kendisi için. Bilâkis Türklerin dikkatlarını kendilerinden başka sahaya çevirmiş olmaları memnun olunacak bir şeydir. Bununla beraber, Venedik hükümeti, hiç bir zaman Macaristan'ı açıktan açığa Osmanlı aleyhinde bir harbe teşvik ve tahrik etmiş de değildi. Belki bu sebepten olacak ki, Macar Diyet Meclisleri Budin'e gelen Venedik elçilerinden hoşlanmazlar, onları, Osmanlıların müttefiki ve casusu olarak görürler, Kırıldan Macaristan'dan uzaklaştırılmalarını isterlerdi. Diğer taraftan, Venedik'de de Macarlara itimat edilmezdi ve 1521 Belgrad seferi zamanında, savaş arzu ve telkinlerini para koparmak için bir oyun addetmişlerdi.

Venedik hükümeti, Batının Osmanlılara karşı genel bir harp yapmak plânlarının tatbik ve icra kabiliyeti olmadığını iyi bilirdi. Geniş ve diplomatik faaliyeti sayesinde Batılı hükümetlerin niyet ve

tasavvurla bütün gaylerdi. Kez Divan-ı H gemileri a mek ve b zaman za işine nasıl Divan-ı H olurdu. M lerinin iste

Kanu setinin şu olarak Fra aleyhine i Doğu Avı elçisini P Macaristas Aynı suret etmek iste tinden önc ettiği kudi edilir. Anc esaretinde Louis de göndermes şaha, Alri nüfuzunu de İstanbul Padişaha üzere onu bu suretle vadetti.

Bu va ve Osmanlı bir rivayet memnunu neşredilen

tasavvurlarından daima ve zamanında haberdar idiler. Bu vadideki bütün gayret ve teşebbüsleri de para koparmak arzusuna hamlelerdi. Keza, Venedik, kendi tutumunu, hareket tarzını Padişaha ve Divan-ı Hümayuna karşı gizlemek yoluna sâpmazdı. Türk ve Venedik gemileri arasında bazen vukubulan hâdiselerin nahoş tesirlerini gidermek ve bir muvazene tesis etmek maksadiyle, Avrupa hâdiselerini zaman zaman vezirlere naklederlerdi. Venedik balyosu bu olayları, işine nasıl geliyorsa, bazen büyülterek veya az çok değiştirerek Divan-ı Hümayun âzalarına söyler ve bazen telkinlerde bulunduğu da olurdu. Mamafih, bütün vezirleri Venedik hükümetinin ve menfaatlerinin istediği yola sevkettiği de söylenemez.

Kanunî Sultan Süleyman'ın Macaristan ve Orta Avrupa siyasetinin şu veya bu türlü olmasında, bunun tesbitinde önemli bir faktör olarak Fransa'yı zikretmek yerinde olur. 1521 de başlayan ve Fransa aleyhine inkişaf eden hanedan muharebelerinden sonra François I Doğu Avrupa'daki devletler nezdinde bir istinat bulmaya çalışmış, elçisini Polonya ve Macaristan'a göndermiş, bilhassa Bohemya, Macaristan ve Transilvanya asilzadelerinden yardım vaatleri almıştı. Aynı suretle François'nun Osmanlılarla da bir ittifak siyaseti takip etmek istediğine dair belirtiler vardır. Yani, daha Pavia mağlûbiyetinden önce hıristiyan dünyasının o zamanlar "infideles" diye tavsif ettiği kudretli müslüman devletleri ile münasebetlere giriştiği iddia edilir. Ancak, bilindiği gibi, ilk müsbet teması François'nun Pavia'daki esaretinden, yani 25 Şubat 1525 den sonra Fransa saltanat naibesi Louis de Savoie'nun Kanunî Sultan Süleyman nezdine bir ajan göndermesiyle başlar. François'nun annesi, mektubunda büyük Padişaha, Almanya İmparatorunun gittikçe artan kuvveti, kudret ve nüfuzunu dürdurmeye üzere yardım rica etmekte idi. Aralık 1525 de İstanbul'a gelmiye muvaffak olan ajan Jean Frangipani bu mektubu Padişaha verdiği vakit, Kanunî, İmparatorun nüfuzunu kırmak üzere onun müttefiki bulunan Macaristan'a bir sefer yapacağını ve bu suretle Fransa Kırâhına tesirli bir yardımda bulunacağını kuvvetle vadetti.

Bu vaat Fransa'ya ulaşınca kadar François eşaretten kurtulmuş ve Osmanlı Padişahına bir rivayete göre daha yolda iken Bayonne'dan, bir rivayete göre de Paris'den bir teşekkür mektubu göndererek memnunluğunu beyan etmişti. Geçen asrın ortalarında lâtince aslı neşredilen bu mektupda Fransa Kırâhı şöyle demektedir: "işlerimizin

bugünkü hazin durumu karşısında bize yardım vaat etmek hususunda kalbinizin alicenap işaretini ve büyük hazinenizle bütün kuvvetlerinizin bize bahşedildiğini görerek derin bir memnuniyet hissetmekteyim”.

Şüphesiz ki, François bu sıralarda iki yüzlü bir siyaset izlemekte, İmparatora karşı mücadelesinde Habsburg hanedanı aleyhinde her taraftan müttefikler ararken Sultan Süleyman'ın şahsında da büyük ve kudretli bir yardımcı bulmayı ümit etmiş ve bunu sağlamıştı. Fakat bir iki sene sonra Mukaddes Ligayı (Papa, Venedik ve İtalyan hükümetleri) Şarlık aleyhine harekete geçirmeye muvaffak olduğu zaman, Frangipani'yi boşboğazlık yapmaması ve Fransa'nın Osmanlılarla ittifakına dair bir haber işaa ederek Hıristiyan dünyasını kendi aleyhine çevirmemesi için tevkif ettirmişti. Bu sebepledir ki, bir Macar tarihçisi, böyle bir Türk ittifakının François için bir taraftan lüzumsuz, diğer taraftan ise geyesini temine yarayan bir vasıta olduğu kanaatini ileri sürmektedir. Bu hususta da François'nun Kanunî Sultan Süleyman'dan yardım istediği sırada bile, bütün Hıristiyan devletlerle birleşerek Osmanlılar aleyhine harbe girebileceğini söylemesi önemli bir delil niteliğindedir ve onun 7 Mart 1525 de Marki Del Cuasto'ya böyle bir beyanda bulunduğu Marini Sanuto'da kayıtlıdır. Diğer bir vesikayı da, bu konuda Acta Tomiciana'da buluyoruz. Buna göre, François Macar Kralı ikinci Lui'nin (Lajos II) elçisi Brodarics'e, esaretten dönerken Pezzigheton'da iken, Türklere karşı Macarlara yardım yapacağına dair vaat ve teminatta bulunuyordu. Bütün belirtiler göstermektedir ki, Macar Kralı bu vaadi ciddi telakki etmiş, bizzat François'nun Türklere yardım istediğinden habersiz olarak, Polonya elçisine Osmanlılarla mütareke akdetmek istemediğini, Leh Kralının da bir anlaşmaya yanaşmamasını istemişti. Yani, François Doğu Avrupa'da Jagellonların hüküm sürdüğü Macaristan ve Polonya'yı elde tutmaya çalışıyor, fakat kendisi İmparatorun tehdit ve tecavüzlerine karşı Osmanlılardan yardım talep ediyordu.

Frangipani'nin efendisi namına Padişaha ricası, hatırlanacağı gibi, şu mealdedir: Beşinci Şarl'a karşı karadan ve denizden Osmanlılarca yapılacak bir taarruz neticesinde François'nun vaziyetinin düzeleceğini ve Sanuto'daki vesikalara göre, aksi halde Şarl'ın Avrupa'nın hâkimi olacağını anlatmıştır. Kanunî Sultan Süleyman, Venedik elçisini kabul ettikten sonra müsait bir cevapla Frangipani'yi iade etmiş, François'yı teselli edip, hükümdarların harbe iyi ya da kötü

talihe düşer.
(Mektup Ch
elçiye mutat
kaftan verilm
Padişahın bi
iki cepheden
ten haberden
oyynamaktadı
ordusuyle M
ilâve olunma
Filhakik
Mohaçnâme
Kralının esa
eden Fransa
ve Fransa K
eder: “müthi
etti. Eğer P
istinatgâh ol
rimizden ço
olabileceğiz,
de Padişahın
ceğini izah
Pavet de Co
ettiğimiz gib
Türklerle te
Temmuz 15
ve yardım
görmüştü;
yerinde bul
bir şey talep
Bu mul
Sadrazam İ
anlatmış, F
disine de bu
üzerine Padi
Friol'dan ge
fakat bilâh
harekâta ba

talihe dıçar olabileceklerini söyliyerek yardım vaadinde bulunmuştur (Mektup Charrière'dedir) (1 Şubat 1526, gurre-i Rebiyülahir 932), elçiye mutat hediye ve ihsanlarda bulunmuş, on bin akçe ile bir sırma kaftan verilmiş, aynı zamanda kendisine, Sanuto'daki vesikalara göre, Padişahın biri Polia sahillerine diğeri de Macaristan'a olmak üzere iki cepheden hareket edeceği bildirilmiştir. Venedik Senatosu vaziyetten haberdardır, bu hususta bir dereceye kadar mutavassıt bir rol oynamaktadır. Balyosun raporlarında ise Kanunî Sultan Süleyman'ın ordusuyla Macaristan'ı vurduktan sonra İtalya'ya geçeceği haberi ilâve olunmakta idi.

Filhakika, bizim kaynaklarımızda, ezcümle Kemal Paşa-zâde, Mohaçnâmesinde, bu seferin sebeplerini zikrettiği sırada, İspanya Kralının esaretinden kurtarılması hususunda atebe-i ulyaya teveccüh eden Fransa Kralına yapılan vaadin büyük bir yer tuttuğunu bildirir ve Fransa Kralının Padişaha sunduğu arızanın mealini şöyle hülâsa eder: "müthiş düşmanımız Üngürüs Kralının yardımıyle bize galebe etti. Eğer Padişah-ı âlem hayırhahlık ve lütufkârlık gösterip de bize istinatgâh olursa ve o menfur yardımcıyı, yani Macarları bizim üzerimizden çekerse, o zaman düşmanımızla mücadeleye muktedir olabileceğiz, yeter derecede kuvvetimiz bulunacaktır". Bunun üzerine de Padişahın bu ricayı kabul ettiğini ve bu vaadi derhal yerine getireceğini izah etmektedir. (Thury tercümesi, I, s. 201 Történetirök; Pavet de Courteille neşri Mohaçnâme, s. 26). Ancak, yukarıda temas ettiğimiz gibi, François sonradan bu mahviyetkâr tavrını terketmiş, Türklerle temasını Papa'nın elçisine başka şekilde izaha çalışmış, Temmuz 1526 sonlarında, Padişaha cevabında, gönderdiği mektup ve yardım vaadine teşekkürden sonra şunları ilâve etmiye de lüzum görmüştü; Tamamen kurtulduktan ve memleketimde her şeyi yerli yerinde bulduktan sonra hiç kimseden devletimin müdafaası için bir şey talep etmiyorum" (Charrière. I).

Bu muhaberenin mahiyetini ve safhalarını bir kaç sene sonra Sadrazam İbrahim Paşa Ferdinand'ın elçilerine bir kaç vesile ile anlatmış, François'nın ve annesinin müracaatlarından bahsile kendisine de bu türlü bir rica mektubu gönderdiklerini zikretmiş, bunun üzerine Padişahın Venedik'le bir ittifak yaptığını, Osmanlı ordusunun Friol'dan geçerek Milano'ya karşı teşebbüse girişmeyi tasarladığını, fakat bilâhara şartların ve stratejinin sevkiyle Macaristan'a karşı harekâta başladığını bildirmişti (1530'daki elçiler Jurisies ve Lamberg'-

in raporları Gévay Antal'da). İkinci bir vesile ile 1533 de de, yine Ferdinand'ın elçileri Jerom de Zara ve Chepper'e Şarkiken'e karşı taarruzun Macaristan yoluyla yapılmasına karar verildiğini, bu kararın alınmasında Macar Kralı Lajos'un zevcesinin İmparatorun kız kardeşi ve aralarında bir ittifak bulunduğunu hatırlamanın büyük bir rolü olduğunu anlatmıştı.

Öyle görünüyor ki, İstanbul'da, François'ya yardım düşünülürken Polia sahillerine veya Milano aleyhine bir sefer bahis konusu olmuştur. Bu haber, Frangipani'nin Türkiye'de bulunduğu sıralarda ortaha yayılmıştı. (Monumenta Vaticana Historica I. 8 Mayıs 1525)

Venedik Senatosu ise, Aralık 1525 de, Padişahın Mora'da hazırlıklarda bulunulması ve zahire toplanması için ilgililere emir gönderdiğini öğrenmişti. Divan-ı Hümayunda, icrası tasarlanan seferin en müsait bir şekilde hangi istikametten yapılacağı dikkatle incelenmişti. 1525 senesi nihayetinde Rumeli Beylerbeyi, Serhat Sancak Beyleri en müsait yolun Belgrad'dan geçilerek Macaristan'a hücum edilmesi olduğunu bir ağızdan belirtmişler, Erdel veya Bosna yolu ile yahut da Adriyatik sahillerinden harekâtın güç olacağını söylemişlerdi. Bu suretle Macaristan'a karşı sefer -Mohaç Seferi- en tabii ve kolay istikamet telakki olunuyordu.

Bu konuda, yani, Mohaç harbinin sebepleri incelenirken, Macaristan'ın dahili vaziyetine, Papalık ve Macaristan ilişkilerine, diğer diplomatik münasebetlere, bu arada, Mürnberg İmparatorluk Meclislerinin 1522, 1523, 1524 de ve Speier Diyet Meclisinin 1526 da Macaristan ile ilgili olarak aldığı kararlara vesaireye de değinmek mümkündür ve bu meselenin başka cephelerini bu suretle daha fazla aydınlığa kavuşturmak demek olur. Ancak, arka plândaki bu diplomatik faaliyetin, Osmanlı siyasetine birinci derecede bir tesir icra ettiği söylenemez ve bunların tafsilâtına girişmek de bu özeti çerçevesini çok aşacak teferruat sayılabilir.

Mohaç harbinin neticelerinden biri de, Osmanlı fütuhât istikametinin Belgrad - Budin üzerine kayması ve o zamana kadar Macaristan'ın hatta Avusturya'nın güneyde ehemmiyetli bir serhad kaleleri olan Jajcsa (Yayça)'nın sapa bir yolda kalarak Orta Avrupa'ya doğru fütuhât siyasetine büyük bir engel olmaktan çıkması idi. Bosna Sancak Beyinin gayretleri bir yandan bu önemli kaleyi şimalden çevirmek, Yayca muhafızlarının yardım ve zahire almalarına engel olmak, diğer yandan da bu havaliye müslüman boşnakları yerleştirmek

oluyordu. N hâkimiyetini larını göster olmuyordu. yorlardı. Os Sırp) müslü olduğu gibi Hatta, yiyece bulundukları Gazi Hüseyin halk yavaş refahlarını (abluka altın taayyün ve l de teslim oldu bazı bölgele etti.

Mohaç siyasi harekât de, başlangıçta mıyan Zapoleri vardır. E da yaşayan v Zapolyai'nin rilebilir. Bu Macar vilây bir iki ay so den beri zal müdafaaya seçilmesini i mesini istem (Székeshér zarfında Zap karşı duyula Zapolyai içi cereyan şekli sürerler, ev Pal adında

